

طرز پیدایش

قانون کار

در ایران

زیادی کارگر در استخدام شرکت سابق نفت بودند که اکنون نیز در کنسرسیوم بکارهای گوناگون مشغولند وضع این کارگران همواره قابل توجه بوده است و در قراردادهای شرکت نسبت بکارگران ایرانی موادی وجود داشته که در اثر عدم توجه بآن مقررات شکایت کارگران

بشکل اعتصاب بروز میکرد و در اثر همین کشمکشها بوده که پایه لایحه قانون کار از طرف دولت گذاشته شد در سال ۱۳۰۸ وضع ناگوار کارگران نفت در آبادان باندازه ای دشوار و سخت شده بود که

دیگر توانائی تحمل برای آنها باقی نمانده بود عده زیادی از ساکنان بنادر جنوب ایران به آبادان مهاجرت کرده و در جستجوی کار رقابت شدیدی بین آنها برای لقمه نانی بمیان آمده بود شرکت سابق از این رقابت حداکثر استفاده را میبرد و دستمزد ناچیزی بکارگران می داد فقدان خانه و مسکن و دستمزد کم و هجوم مهاجران برای تحصیل کار

قانون کاری که امروز مورد استفاده کارگران میباشد بازحمات و مبارزات دامنه دار و وسیع کارگران و در اثر کوشش و مساعی آنان به تصویب رسیده است .

در کشور ما حقوق کارگران سابقه زیادی ندارد علت آنهم این است که وجود صنعت و کارخانه در ایران تازه گی دارد و مدت زیادی بر آن نگذشته است اولین دسته از کارگرانی که در ایران متشکل شد و برای حمایت از حقوق خود قدهلم کرد کارگران صنعت نفت در جنوب می باشند زیرا از سال ۱۹۰۹ که شرکت نفت ایران و انگلیس تشکیل شده است عده

سرانجام با اعتصابی منجر شد که قوای دولتی آنرا درهم شکست و عده‌ای از کارگران و رهبران آنان را بزندان انداخت و لی‌زندگانی پر مشقت و سخت کارگران همچنان ادامه داشت .

پس از اعتصاب مزبور دولت از شرکت سابق خواست که در باره علل اعتصاب بررسی کند و تعدیلی در دستمزد کارگران بشود پس از مدتی شرکت حاضر شد که حداقل دستمزد کارگران غیر فنی را روزی پنج ریال قرار دهد.

این مبلغ تا اوایل جنگ با اندک تغییری برقرار بود بین سالهای ۱۳۱۵ و ۱۳۲۰ شاخص کل هزینه زندگی تقریباً ۲/۵ شده بود ولی دستمزد کارگران نفت بهمان پایه سابق باقی مانده بود موقعی که ایران مورد هجوم متفقین واقع شد و اشغال گردید بواسطه تورم پول و احتکارهای داخلی و کمیابی کالاهای خارجی هزینه زندگی بسرعت عجیبی بالا رفت در سال ۱۳۲۳ بده برابر سال ۱۳۱۵ رسید و در سال ۱۳۲۱ یک ثلث به دستمزد کارگران افزوده شد و جیره نان و قند و شکر رایگان بآنها داده شد اضافات مزبور موجب شد که حداقل دستمزد به ۱۴ ریال افزایش یافت - چون عده کارگران روز بروز زیاد میشد و مسکن و خانه هم در آنجا نبود و آنچه را که شرکت برای کارگران ساخته بود کافی نبود لذا کارگران به لانه‌های حصیری که بنام حصیر آباد و حلبی آباد معروف شده بود پناه میبردند و فی الواقع در یک کیلومتر فاصله مکانی صد هاسال فاصله زمانی کاملاً روشن و بارز بود .

این کارگران در این لانه‌ها با گرمای طاقت فرسای خوزستان با کمی دستمزد میساختند قوانینی هم که حقوق کارگران را حفظ کند وجود نداشت وضع سخت و پر مشقت کارگران باندازه‌ای ناگوار بود که همه خشمگین و حاضر بودند بهر قیمتی هست وضع را تغییر دهند در سال ۱۳۲۳ اعتصاب کارگران آغا جاری شروع شد نمایندگان دولت به بررسی تقاضاهای اعتصاب کنندگان پرداختند تقاضاهای کارگران عبارت بود از:

الف - بهبود وضع توزیع آب آشامیدنی

ب - استخدام چند قابله برای رفع احتیاج خانواده کارگران
ج - پرداخت فوق العاده مخصوص بکارگران آغا جاری که در وضع
سختی بسر میبردند .

بنابن توصیه دولت ایران شرکت ناچار شد که تقاضاهای اعتصاب کنندگان
آغا جاری را تامین کند اعتصاب خاتمه یافت لیکن توفیق کارگران سبب شد که
آنان مزه اقدام دسته جمعی را بپشند زیرا دولت ناچار شد درصدد برآید که
مقرراتی بین کارگرو کارفرما وضع کند که تقاضاهای کارگران از حدود معینی
تجاوز نکند .

این بود که در خرداد ۱۳۲۵ دولت نخستین قانون کار را بموجب تصویب
نامه‌ای وضع کرد و درصدد اجرای آن برآمد شرکت در بدو امر حاضر شد که
قانون کار را اجراء کند ولی بعدا شرکت از پرداخت دستمزد روز جمعه کارگران
خودداری کرد در تیرماه ۱۳۲۵ شش هزار تن از کارگران آبادان اعتصاب کردند
دامنه اعتصاب به کلیه مراکز نفت توسعه یافت در نتیجه تظاهرات ۴۷ تن کشته و
۱۷۳ تن از کارگران زخمی شدند و بارخالت قوای انتظامی و توقیف عده‌ای آرامش
برقرار شد دولت هیأتی از تهران برای خاتمه دادن اختلافات به آبادان اعزام کرد
و این هیئات پس از مذاکره با نمایندگان کارگرو کارفرما بیانیه‌ای صادر کرد و
اعلام داشت که دستمزد روز جمعه پرداخته خواهد شد و قانون کار کاملاً اجراء
خواهد گردید و دستمزد اضافه خواهد شد و وضع بهداشت و سکنی اصلاح خواهد
گردید باین ترتیب اعتصاب روز سوم خاتمه یافت عجب آنکه عملیات شرکت مورد
مواخذه دولت انگلستان گردید و دولت انگلستان در ۱۷ مرداد ماه ۱۳۲۵ بیانیه‌ای
در لندن منتشر کرد که یکی از مواد آن این بود که شرکت نفت قانون کار را اجراء
خواهد کرد و خواهد کوشید روابط بین کارگرو کارفرما حسنه باشد .

پس از انتشار بیانیه مزبور شرکت نفت قدمهای موثری برای
اصلاح وضع کارگران برداشت برنامه شرکت برای تهیه مسکن برای کارگران
شروع شد و پیشرفت سریعی کرد چنانچه در موقع خلع ید عده خانه‌ای که برای

کارگران ساخته شده بود بسیار قابل توجه بود و علاوه بر آن اقدامات مفید دیگری هم شده بود که باین ترتیب شرکت سابق میخواست تا حدودی جبران مافات بکند. بهر حال مخفی نباید بماند که بهبود وضع کارگران نفت در سالهای اخیر بیشتر مرهون آزادی بیان در محیط کارگران شرکت نفت بود و نتیجه آن اعتصاب ۲۳ تیرماه ۱۳۲۵ بود. قانون کار - قانون بیمه های اجتماعی و تعیین حداقل دستمزد و اصلاحات دیگری که در آن سالها در ایران انجام گرفته است همه مرهون اقدامات دسته جمعی کارگران نفت میباشد.

در سال ۱۳۲۷ طرح جدید قانون کار بمجلس داده شده و به کمیسیون مربوطه احاله گردید و پس از حک و اصلاح بتصویب کمیسیون رسید و مصوبات کمیسیون بشکل ماده واحده در جلسه عمومی طرح و تصویب گردید چون مدت آزمایش این قانون یکسال بود بعد از انقضای مدت مزبور وزارت کار طرح جدیدی تهیه و تقدیم مجلس نمود ولی متاسفانه این طرح به تصویب نرسید تا اینکه در سال ۱۳۳۶ طرح جدید قانون کار در ۹۷ ماده بمجلس تقدیم شد و در ۱۳۳۷ مجلس طبق ماده واحده اختیار تصویب طرح مزبور را به کمیسیون مشترك مجلسین داد که پس از تصویب دو سال مورد آزمایش قرار دهند ولی متاسفانه قسمت زیادی از قانون مزبور تا کنون بموقع اجراء نگذاشته شده است و همین قانون نقایص زیادی دارد که در سال گذشته انجمن اجراء و اصلاح قانون کار تاسیس شد که با کمک کارگران و سندیکاهای واقعی اجرای مواردی که تا کنون اجراء نشده است از وزارت کار بخواهد و نقایص قانون کار را نیز تذکر دهد که در موقع تقدیم مجلس برای تصویب نهائی آن موارد را پیش بینی نمایند ولی متاسفانه دولت وقت از ادامه فعالیت انجمن جلوگیری کرد.

در شماره های بعدی مجله مواردی را که قانون کار و بیمه های اجتماعی اجراء نشده و همچنین نقایص قانون فعلی کار را مفصلا بنظر خوانندگان عزیز خواهیم رسانید - امیدوارم دولت و وزارت کار با علاقه مخصوصی باین موضوع حیاتی کشور توجه فرمایند.